

A stylized illustration of a coffee plant, showing the root system and several large, dark green leaves. The illustration is split vertically: the left side is dark grey, and the right side is a lighter, olive green. The background of the entire cover is a light, warm yellow.

Aantal coffeeshops en gemeentelijk beleid in 2001

B. Bieleman

P. Goeree

INTRAVAl
bureau voor onderzoek & advies

The background of the page is a stylized, light gray illustration of coffee leaves. The leaves are arranged in a fan-like pattern, with prominent veins visible. The overall tone is soft and natural.

Aantal coffeeshops en gemeentelijk beleid in 2001

COLOFON

© WODC

Postadres WODC:
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
E-mail wodc@wodc.minjus.nl

Bezoekadres WODC:
Koninginnegracht 19
Telefoon 070 – 370 65 61
Fax 070 – 370 79 48

Postadres INTRAVAl:
Postbus 1781
9701 BT Groningen
E-mail info@intraVal.nl

www.intraVal.nl

Kantoor Groningen:
St. Jansstraat 2C
Telefoon 050 - 313 40 52
Fax 050 - 312 75 26

Kantoor Rotterdam:
's Gravendijkwal 1A
Telefoon 010 - 425 92 12
Fax 010 - 476 83 76

April 2002

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Tekst: B. Bieleman, P. Goeree (INTRAVAl)
Omslag: E. Cusiel
Opmaak: P. Goeree
Druk: Drukkerij De Bie
Bindwerk: Binderij Steen
Opdrachtgever: Ministerie van Justitie, WODC

ISBN 90 73115 04 8

Het boek is te bestellen door overmaking van € 11,00 + € 3,50 verzendkosten op rekening 4599784 Postbank of 66.97.13.198 ING-Bank ten name van Stichting INTRAVAl te Groningen, onder vermelding van de titel 'Aantal coffeeshops en gemeentelijk beleid in 2001' en naam + adres van de besteller.

VOORWOORD

In opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Justitie heeft onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL wederom het aantal officieel gedoogde coffeeshops en het gemeentelijk softdrugsbeleid in Nederland geïnventariseerd. Deze meting is de zesde in een reeks inventarisaties van aantallen en soorten verkooppunten van cannabis en vormen van lokaal en nationaal softdrugsbeleid.

Evenals voor de metingen in 1999 en 2000 zijn voor deze meting ambtenaren van alle Nederlandse gemeenten ondervraagd over de aantallen gedoogde coffeeshops binnen de gemeentegrenzen en het soort softdrugsbeleid dat de betreffende gemeente voert. Dankzij de medewerking van deze 504 gemeenteambtenaren, zijn wij in staat geweest een overzicht te geven van de huidige staat van het gemeentelijk coffeeshopbeleid.

De monitor is uitgevoerd door Peter Goeree onder leiding van Bert Bieleman. Harm Naayer en Mehmet Boyraz hebben de telefonische enquêtes onder de gemeenteambtenaren afgenomen. Graag willen wij mevrouw M.M.J. van Ooyen-Houben (WODC) bedanken voor de enthousiaste en constructieve wijze waarop zij het onderzoek heeft begeleid. Verder gaat onze dank uit naar de gemeenteambtenaren, zonder wie dit onderzoek niet mogelijk was geweest.

Namens INTRAVAL,

Bert Bieleman
Peter Goeree

Groningen-Rotterdam
Maart 2002

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Summary	I
Hoofdstuk 1 Inleiding	1
1.1 Landelijk coffeeshopbeleid	1
1.2 Probleemstelling	5
1.3 Onderzoeksopzet	6
1.4 Indeling rapport	7
Hoofdstuk 2 Aantal coffeeshops	9
2.1 Totaal aantal coffeeshops	9
2.2 Coffeeshops naar gemeentegrootte	11
2.3 Geografische spreiding coffeeshops	11
Hoofdstuk 3 Gemeentelijk beleid	17
3.1 Vormen van beleid	17
3.2 Gevoerde beleid	19
3.3 Soort beleid en coffeeshops	20
Hoofdstuk 4 Samenvatting	23
4.1 Opzet	23
4.2 Coffeeshops	24
4.3 Beleid	25
4.4 Tenslotte	26
Literatuur	29
Bijlage Overzicht gemeenten	33

SUMMARY

This study is the sixth in a series of studies on the number of coffee shops and different types of local and national soft drug policies. This is the third survey in which civil servants of all Dutch municipalities are interviewed. The aim of this research is to render insight into the number of officially tolerated coffee shops in the Netherlands. Attention is also paid to changes in the soft drug policies as pursued by Dutch municipalities. The following two research questions are addressed:

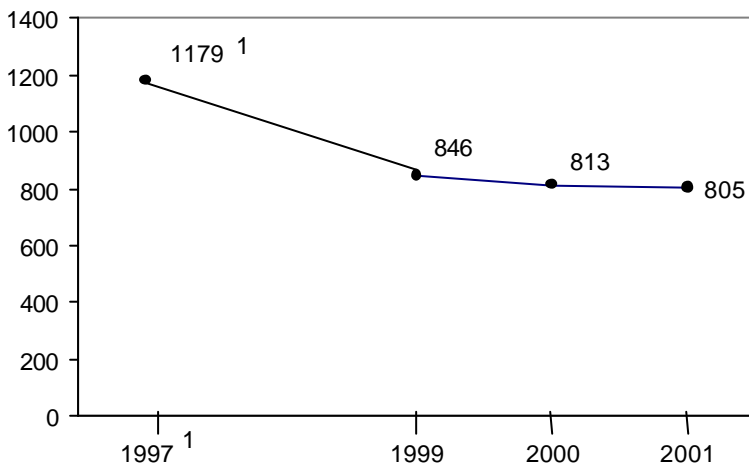
1. How many officially tolerated coffee shops did the Netherlands have at the end of 2001 in comparison with previous years?
2. Which types of coffee shop policies do municipalities pursue and in what respect have these policies changed in comparison with previous years?

In order to answer these questions INTRAVAL – bureau for social-scientific research and consultancy – held a telephone survey among the responsible civil servants of all 504 municipalities in the Netherlands. The study was conducted upon the request of the Research and Documentation Centre (WODC) of the Dutch Ministry of Justice. The findings of this study are compared with the results of earlier studies in 2000 and 1999 (Bieleman and Goeree 2001, 2000).

2. Coffee shops

At the end of 2001 the Netherlands had 805 officially tolerated coffee shops distributed over 105 municipalities. In 2000, 103 municipalities had a total of 813 coffee shops. In 2001, therefore, the number of coffee shops decreased by one percent in comparison with 2000 (figure 1). This decrease is smaller than between 1999 and 2000 when it was 4 percent. Compared with 1999 the number of coffee shops in 2001 shows a decrease of 5 percent. Set against the estimation of 1997 the 2001 figure shows a 32 percent decrease.¹

Figure 1. Number of coffee shops in the Netherlands in 1997¹, 1999, 2000 en 2001

¹ This is an estimation. For further explanation see 'Cannabis in Nederland' (Bieleman et al. 1997).

---

¹ In 1997 the number of coffee shops in the Netherlands was estimated at 1,179 based on a sample of 116 municipalities (Bieleman e.a.1997)

The four major cities (Amsterdam, Rotterdam, The Hague, Utrecht) show a 3 percent decrease in the number of coffee shops when comparing 2001 with 2000. Whereas in 2000 they had 426 coffee shops, the number dropped to 413 in 2001. Besides in the four major cities which are located in the urban area in the western part of the Netherlands, high concentrations of coffee shops can be found in the larger towns of North Brabant, in South-east Drenthe, the south of Groningen and the Gooi region and to a lesser extent in Twente, the Achterhoek, the south of Zeeland and the south of Limburg. Compared with 2000 few changes can be observed with respect to the concentration of coffee shops in these regions.

3. Local policy

Of all 504 municipalities in the Netherlands 95 percent have defined policies to regulate the number of coffee shops. The majority of these municipalities have one of the following types of policies:

- *Zero policy* (the zero option): no coffee shops are permitted within the municipality;
- *Maximum system*: the number of coffee shops permitted is restricted to a certain limit;
- *Reduction policy*: the number of coffee shops should be reduced, but the municipality has not yet set a maximum number;
- *Elimination policy*: the number of coffee shops should be drastically reduced, with or without an active policy on the part of the municipality;
- *Discouragement policy*: by setting conditions, the municipality attempts to restrict uncontrolled

establishment of new coffee shops and to reduce the number of existing coffee shops;

- *The Bussum model*: one or more controlled points of cannabis sale are organised in a foundation established for that purpose;
- *Establishment policy*: there is no maximum number of coffee shops, but the coffee shops must comply with strict rules in relation to the location of the coffee shop;
- *Regional policy*: agreements on the soft drug policy are made with other municipalities within the region.

At first sight the number of municipalities with a zero policy in 2001 (namely 370) seems lower than the number of municipalities pursuing this policy in 2000 (being 396). This decrease, however, was brought about by a new division of municipalities which was effected on 1 January 2001. This new division caused the total number of municipalities to drop from 538 to 504. Taking into account this new division, however, hardly any changes took place: 74 percent of all municipalities had a zero policy in 2000 compared to 73 percent in 2001. Also, in 2001 six municipalities had both a zero policy and a coffee shop, which is one more than in 2000.

The maximum policy is the second most common. In 2001, 17 percent of the municipalities had a maximum policy, which is the same percentage as in 2000. The number of municipalities with more coffee shops than permitted decreased, whereas the number of municipalities with the maximum number of coffee shops permitted increased.

4. Conclusions

The findings of this study show that few changes have taken place in both the number of coffee shops and the types of policies pursued when comparing 2001 with 2000. Compared with 2000, the number of coffee shops has decreased slightly. This decrease, however, is smaller than the one between 1999 and 2000. As mentioned before, slowly but surely the decrease in the number of coffee shops seems to stabilize (Bieleman en Goeree 2001).

Comparatively speaking hardly any changes have taken place in the type of policy that various municipalities pursue in relation to 2000 and 1999. As in preceding years almost 75 percent of all Dutch municipalities have a zero policy.

1. INLEIDING

Reeds een aantal jaren monitort bureau INTRAVAL in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie het aantal officieel gedoogde coffeeshops en het lokale cannabisbeleid. Ook in november en december 2001 zijn hiervoor wederom ambtenaren van alle 504 Nederlandse gemeenten ondervraagd. In dit rapport worden de resultaten van deze inventarisatie besproken en vergeleken met de voorgaande jaren.

In paragraaf 1.1 wordt het Nederlandse coffeeshopbeleid uiteengezet, zoals dit ook is opgenomen in het rapport 'Coffeeshops in Nederland' (Bieleman en Goeree 2001). In paragraaf 1.2 komt de probleemstelling aan bod, terwijl in paragraaf 1.3 de onderzoeksopzet wordt behandeld.

1.1 Landelijk coffeeshopbeleid

In 1976 wordt de Opiumwet zodanig gewijzigd dat er sprake is van een onderscheid tussen hard- en softdrugs. Dit heeft vooral tot doel de hard- en softdrugsmarkt van elkaar gescheiden te houden. In de richtlijnen die in de Opiumwet zijn opgesteld wordt uitgegaan van de verkoop van softdrugs door een huisdealer. Eind jaren tachtig blijkt de verkoop van softdrugs echter voornamelijk in zogenoemde coffeeshops plaats te vinden. Daarom besluit het Openbaar Ministerie in 1991 tot een landelijke invoering van de AHOJG-criteria. Deze criteria houden het volgende in:

- geen Affichering (bij de verkoop van drugs);
- geen verkoop van Harddrugs;

- geen Overlast;
- geen verkoop van drugs aan Jeugdigen en geen toegang aan jeugdigen tot een coffeeshop;
- geen verkoop van Grote hoeveelheden per transactie, dat wil zeggen hoeveelheden groter dan geschikt voor eigen gebruik.

Al snel blijken deze criteria te ruim. Zo wordt door de ene gemeente een leeftijdsgrens van 16 jaar gehanteerd, terwijl andere gemeenten de grens op 18 leggen. Ook is niet duidelijk wat hoeveelheden voor eigen gebruik zijn. Daarom worden in oktober 1994 de richtlijnen door de procureurs-generaal geformaliseerd (Staatscourant 1994, 203). Het criterium 'geen affichering' wordt omschreven met geen reclame met uithangborden, in etalages of via de media, de leeftijdsgrens wordt gelegd bij 18 jaar en de maximale verkoophoeveelheid per transactie wordt gesteld op 30 gram.

In de in 1995 verschenen Drugsnota 'Het Nederlands drugs-beleid; continuïteit en verandering' wordt opgemerkt dat met name 'de bonafide coffeeshops hebben bewezen een bijdrage te leveren aan de afscherming van softdrugsgebruikers tegen de wereld van de harddrugs'. Er worden echter ook enkele kritische opmerkingen gemaakt over de toename in aantal coffeeshops en over de overlast veroorzaakt door coffeeshops. In de nota wordt dan ook gepleit voor een sanering en betere beheersing van de coffeeshops. Het kabinet wil onder meer de gecombineerde verkoop van alcohol en softdrugs verbieden. Tevens dienen er strikte regels te komen met betrekking tot de locatie, openingstijden, inrichtingseisen en parkeer- en geluids-overlast. Bovendien wordt voorgesteld de G van de AHOJG-criteria aan te passen. De maximale transactiehoeveelheid moet worden verlaagd van 30 naar vijf gram en er moet een maximale voorraadhoeveelheid komen van 500 gram.

In september 1996 zijn de ‘Richtlijnen voor het opsporings- en strafvorderingsbeleid inzake strafbare feiten van de Opiumwet’ door het Openbaar Ministerie aangepast. Per 1 oktober 1996 zijn deze in werking getreden (Staatscourant 1996, 187). In de richtlijnen wordt onder meer aangegeven dat het coffeeshopbeleid op onderdelen nader kan worden bepaald door het lokale driehoeksoverleg (burgemeester, politie, Openbaar Ministerie). Dankzij deze richtlijnen is het voor gemeenten mogelijk een eigen coffeeshopbeleid op te stellen aan de hand van bestuursrechtelijke middelen. Het is echter niet mogelijk rechtstreeks op te treden tegen de verkoop van softdrugs. Coffeeshops kunnen alleen worden gesloten op basis van overlast.

Op 21 april 1999 wordt de Opiumwet uitgebreid met artikel 13b, de zogenoemde Wet ‘Damocles’. Dankzij dit artikel heeft de burgemeester de mogelijkheid een coffeeshop te sluiten wanneer de coffeeshop niet in het gemeentelijk beleid past of een dwangsom op te leggen wanneer de coffeeshop niet voldoet aan de door het Openbaar Ministerie opgestelde AHOJG-criteria of aan de criteria aangegeven in het gemeentelijk beleid, zonder dat er sprake hoeft te zijn van overlast.

Het College van procureurs-generaal stelt de AHOJG-criteria in december 2000 als volgt vast (Staatscourant 2000, 250):

- geen Affichering: dit betekent geen reclame anders dan een summiere aanduiding op de betreffende lokaliteit;
- geen Harddrugs: dit betekent dat geen harddrugs voorhanden mogen zijn en/of verkocht mogen worden;
- geen Overlast: onder overlast kan worden verstaan parkeeroverlast rond de coffeeshop, geluidshinder, vervuiling en/of voor of nabij de coffeeshop rondhangende klanten;

- geen verkoop aan Jeugdigen en geen toegang aan jeugdigen tot een coffeeshop, waarbij is gekozen voor een strikte handhaving van de leeftijdsgrens van 18 jaar;
- geen verkoop van Grote hoeveelheden per transactie: dat wil zeggen hoeveelheden groter dan geschikt voor eigen gebruik (= 5 gram). Onder transactie wordt begrepen alle koop en verkoop in één coffeeshop op eenzelfde dag met betrekking tot eenzelfde koper.

Met name het criterium Affichering dient volgens het College strikt te worden gehandhaafd omdat binnen het Nederlandse drugsbeleid wordt gehecht aan preventie en het onwenselijk is niet-gebruikers ongewild te confronteren met (reclame voor) drugs. Naast de AHOJG-criteria stelt het College van procureurs-generaal dat een coffeeshop een alcoholvrije horecagelegenheid is. Tevens geeft zij aan dat in het lokale driehoeksoverleg de maximale handelsvoorraad van gedoogde coffeeshops kan worden vastgesteld. De voorraad mag in ieder geval de 500 gram niet te boven gaan.

1.2 Probleemstelling

Deze herhaalde meting verschaft inzicht in de ontwikkelingen in het aantal officieel gedoogde coffeeshops in Nederland. Daarnaast wordt gekeken naar veranderingen in het beleid zoals dat door de gemeenten wordt gevoerd. Het onderzoek geeft antwoord op de volgende twee onderzoeksvragen:

1. Hoeveel officieel gedoogde coffeeshops zijn er eind 2001 in Nederland vergeleken met de jaren daarvoor?
2. Welke vormen van gemeentelijk coffeeshopbeleid worden toegepast en welke veranderingen zijn ten opzichte van voorgaande jaren opgetreden?

a. Coffeeshops

Het gaat hierbij om een telling van de door de gemeenten gedoogde coffeeshops, waarvan namen en adressen worden bijgehouden. Het is aan de gemeenten zelf overgelaten welke coffeeshops als gedoogd worden beschouwd.

b. Nuloptie

De nuloptie heeft betrekking op het aantal gemeenten dat als beleid heeft dat zij geen coffeeshops binnen hun grenzen willen hebben. Dit hoeft echter niet in te houden dat er ook daadwerkelijk geen coffeeshops zijn.

1.3 Onderzoeksopzet

Voor deze herhaalde meting zijn wederom ambtenaren van alle, inmiddels 504, Nederlandse gemeenten telefonisch geënquêteerd. De enquête heeft plaatsgevonden in november en december 2001. In principe zijn dezelfde ambtenaren geënquêteerd als bij de meting in 2000 (Bieleman en Goeree 2001). Het betreft hier ambtenaren die zijn betrokken bij het softdrugs- of coffeeshopbeleid van hun gemeente. In een aantal gevallen is de in 2000 ondervraagde ambtenaar niet meer betrokken bij het lokale softdrugsbeleid. In dit geval zijn de vragen gesteld aan de plaatsvervanger.

De ambtenaren zijn ondervraagd over het coffeeshopbeleid zoals de betreffende gemeente dat eind 2001 hanteert en over het aantal officieel gedoogde coffeeshops. In dit rapport worden de resultaten uit deze enquête vergeleken met de resultaten van de onderzoeken over 1999 en 2000 (Bieleman en Goeree 2000, 2001).

Gemeentelijke herindeling

Op 1 januari 2001 is een aantal gemeenten opgegaan in nieuwe gemeenten. Dit heeft geresulteerd in een afname van het aantal gemeenten van 538 naar 504. Tabel 1.1 laat zien welke gemeenten zijn samengegaan tot nieuwe gemeenten. De gemeentelijke herindelingen van 1 januari 2002 zijn overigens niet van invloed op het onderzoek, omdat het bij deze meting gaat om de situatie van eind 2001.

Tabel 1.1 Gemeentelijke herindeling per 1 januari 2001

Oude gemeenten	Nieuwe gemeente
Schoorl, Bergen, Egmond	Bergen
IJsselham, Steenwijk, Brederwiede	Steenwijk
Zwartsluis, Genemuiden, Hasselt	Zwartewaterland
Kampen, IJsselmuiden	Kampen
Gramsbergen, Hardenberg, Avereest	Hardenberg
Nieuwleusen, Dalfsen	Dalfsen
Heino, Raalte	Raalte
Wijhe, Olst	Olst
Vriezenveen, Den Ham	Vriezenveen
Hoevelaken, Nijkerk	Nijkerk
Ootmarsum, Denekamp, Weerselo	Denekamp
Rijssen, Holten	Rijssen
Goor, Markelo, Stad Delden, Ambt Delden, Diepenheim	Hof van Twente
Maartensdijk, De Bilt	De Bilt
Woerden, Harmelen	Woerden
Vleuten-De Meern, Utrecht	Utrecht
Heteren, Valburg, Elst	Overbetuwe
Bemmel, Huissen, Gendt	Bemmel
Horst, Broekhuizen, Grubbenvorst	Horst aan de Maas
Venlo, Tegelen, Belfeld	Venlo
Born, Sittard, Geleen	Sittard-Geleen

1.4 Indeling rapport

Het rapport is als volgt ingedeeld. In hoofdstuk twee wordt een overzicht gegeven van het aantal gedoogde coffeeshops in alle 504 Nederlandse gemeenten eind 2001. Tevens wordt een vergelijking gemaakt met de resultaten uit de metingen van 2000 en 1999. Hoofdstuk drie gaat in op het gemeentelijk coffeeshopbeleid. Ook hier worden de resultaten vergeleken met die uit 2000 en 1999. In hoofdstuk vier tenslotte wordt een samenvatting gegeven van de belangrijkste resultaten.

2. AANTAL COFFEESHOPS

Dit hoofdstuk gaat in op het aantal officieel gedoogde coffeeshops in Nederland. Volgens het Openbaar Ministerie dient onder coffeeshops te worden verstaan: 'alcoholvrije horecagelegenheden waar handel in en gebruik van softdrugs plaatsvinden' (Staatscourant 2000, 205). Nog niet alle gedoogde coffeeshops voldoen aan bovenstaande omschrijving. In een aantal gevallen is er sprake van een horecagelegenheid waar zowel softdrugs als alcohol worden verhandeld. Evenals in de voorgaande metingen is het in dit onderzoek aan de gemeenten zelf overgelaten welke horeca-inrichtingen als coffeeshop worden beschouwd en door hen officieel worden gedoogd (Bieleman en Goeree 2000, 2001).

2.1 Totaal aantal coffeeshops

Eind 2001 telt Nederland 805 coffeeshops verdeeld over 105 gemeenten. Uit tabel 2.1 blijkt dat het aantal coffeeshops in Nederland in 2001 ten opzichte van 2000 is gedaald met acht coffeeshops (1%). Deze daling is geringer dan tussen 1999 en 2000. Tussen deze twee jaren is de daling 4%. In 1997 is het aantal coffeeshops in Nederland op basis van een steekproef van 116 gemeenten geschat op 1.179 (Bieleman e.a. 1997). In 2001 is het aantal coffeeshops ten opzichte van deze schatting met een derde (32%) afgenomen.

Op het eerste gezicht lijkt het aantal gemeenten zonder coffeeshops in 2001 ten opzichte van 2000 en 1999 te zijn gedaald. Dit wordt echter met name veroorzaakt door de gemeentelijke herindelingen van 1 januari 2001. Door deze

herindelingen zijn 55 gemeenten opgegaan in 21 nieuw gevormde gemeenten. Van deze 55 gemeenten hadden zeven gemeenten samen 30 coffeeshops. Het aantal coffeeshops is na 1 januari in deze gemeenten in 2001 niet veranderd. Het merendeel van de gemeenten die op 1 januari 2001 zijn gefuseerd, telden echter geen coffeeshops binnen hun grenzen. Relatief gezien is het aandeel gemeenten zonder coffeeshops in 2001 nagenoeg even groot als in 2000 en in 1999. In 2001 heeft 79% van alle gemeenten geen coffeeshops binnen de gemeentegrenzen, in 2000 en 1999 is dit 81%.

Tabel 2.1 Gemeenten en coffeeshops, 1999-2001

aantal coffeeshop s	1999			2000			2001		
	aantal gem.	%	aantal cs in deze gem.	aantal gem.	%	aantal cs in deze gem.	aantal gem.	%	aantal cs in deze gem.
0	433	81	0	435	81	0	399	80	0
1	34	6	34	36	7	36	34	7	34
2	21	4	42	17	3	34	20	4	40
3	11	2	33	11	2	33	12	2	36
4	10	2	40	11	2	44	11	2	44
5	6	1	30	7	1	35	7	1	35
6 t/m 10	8	2	56	7	2	54	6	1	44
11 t/m 15	6	1	84	5	1	68	7	1	92
16 t/m 20	6	1	104	6	1	101	5	1	84
21 t/m 50	0	0	0	0	0	0	0	0	0
51 t/m 100	2	0	135	2	0	125	2	0	116
> 100	1	0	288	1	0	283	1	0	280
totaal	538	100	846	538	100	813	504	100	805

In totaal zijn er in 13 gemeenten één of meer nieuwe coffeeshops bijgekomen, terwijl in 15 gemeenten één of meer coffeeshops zijn verdwenen. In drie gemeenten zijn zowel nieuwe coffeeshops verschenen als oude verdwenen.

2.2 Coffeeshops naar gemeentegrootte

Tabel 2.2 laat zien dat het aantal coffeeshops in de vier grote steden (gemeenten met meer dan 200.000 inwoners), in 2001 ten opzichte van 2000 is afgenomen met 13 coffeeshops. Dit is een afname van 3%. Dit komt overeen met het verschil tussen 2000 en 1999, toen de afname in de vier grote steden 4% bedroeg. Het aantal coffeeshops in gemeenten met 20.000 tot 100.000 inwoners is enigszins toegenomen.

Tabel 2.2 Coffeeshops in Nederland naar gemeentegrootte in 1999-2001

aantal inwoners	1999		2000		2001	
	n	%	n	%	n	%
< 20.000	14	2	13	2	11	1
20 - 50.000	84	10	81	10	86	11
50 - 100.000	115	14	109	13	112	14
100 - 200.000	190	22	184	23	183	23
> 200.000	443	52	426	52	413	51
totaal	846	100	813	100	805	100

De helft van het aantal coffeeshops (51%) bevindt zich in de vier grote steden, wat ongeveer evenveel is als in 2000 en 1999 (in beide jaren 52%). De 281 gemeenten met minder dan 20.000 inwoners hebben één procent van alle coffeeshops binnen hun grenzen, evenveel als in 2000 en 1999.

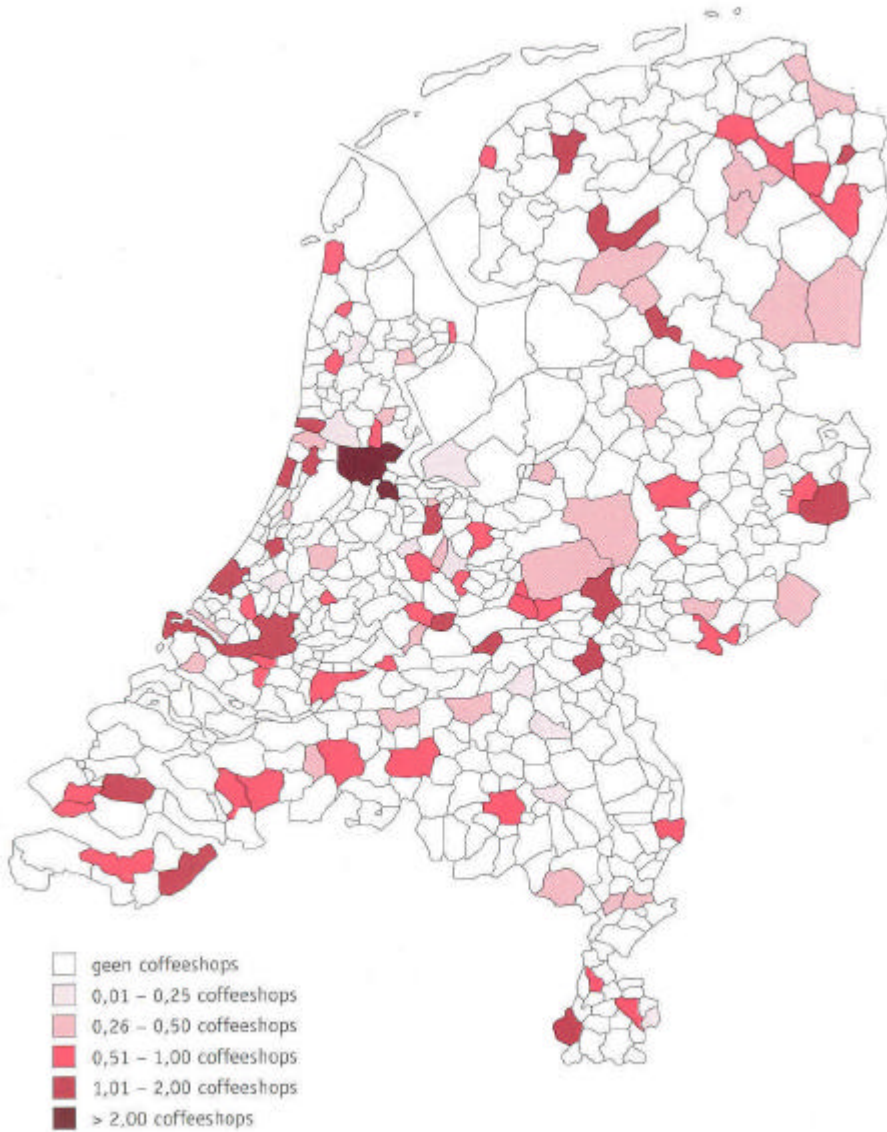
2.3 Geografische spreiding coffeeshops

De kaarten op de volgende pagina's geven de dichtheid en geografische spreiding weer van de coffeeshops in de jaren 1999 tot en met 2001. In vergelijking met 2000 is de dichtheid van coffeeshops enigszins toegenomen in de provincie Groningen en in de Randstad.

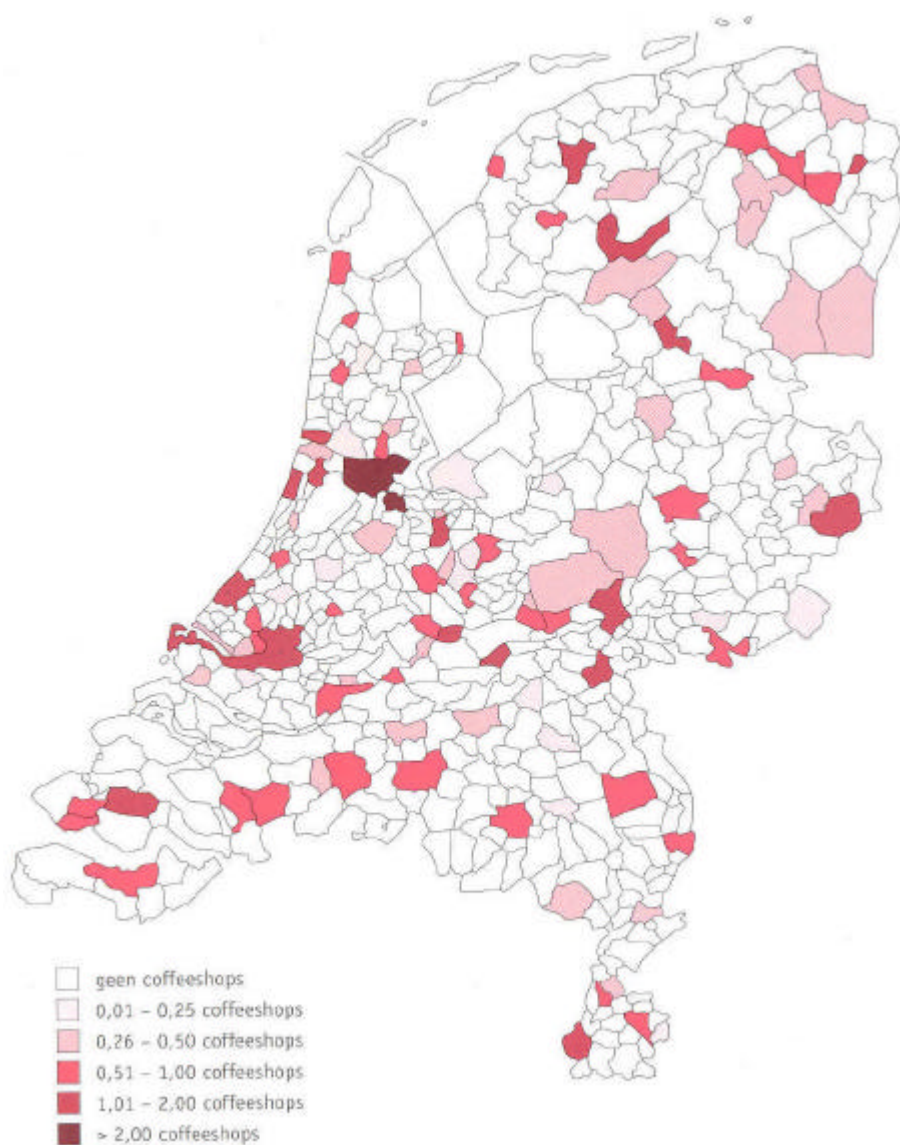
Concentraties van coffeeshops bevinden zich in 2001, evenals in 2000 en in 1999, voornamelijk in de Randstad, de grote steden van Noord Brabant, Zuidoost Drenthe, het zuiden van Groningen, het Gooi en in mindere mate in Twente, de Achterhoek, het zuiden van Zeeland en het zuiden van Limburg. In de Randstad bevinden de concentraties zich voornamelijk rond de grote steden, terwijl het Groene Hart nagenoeg leeg is.

Van de 105 gemeenten met coffeeshops heeft 40% (42 gemeenten) een dichtheid van 0,51 tot 1 coffeeshops per 10.000 inwoners, terwijl 32% (34 gemeenten) een dichtheid heeft van 0,26 tot 0,50 coffeeshops. Van alle gemeenten heeft 14% (15 gemeenten) een dichtheid van 0,01 tot 0,25 coffeeshops per 10.000 inwoners, terwijl 13% (13 gemeenten) een dichtheid van 1,01 tot 2 coffeeshops per 10.000 inwoners heeft. Eén gemeente (1%) heeft meer dan 2 coffeeshops per 10.000 inwoners. Deze percentages zijn grotendeels gelijk aan de situatie eind 2000, met dit verschil dat het percentage gemeenten met 0,51 tot 1 coffeeshop per 10.000 inwoners in 2000 wat lager was (37%), terwijl het percentage gemeenten met 1,01 tot 2 coffeeshops per 10.000 inwoners enigszins hoger (17%) uitviel.

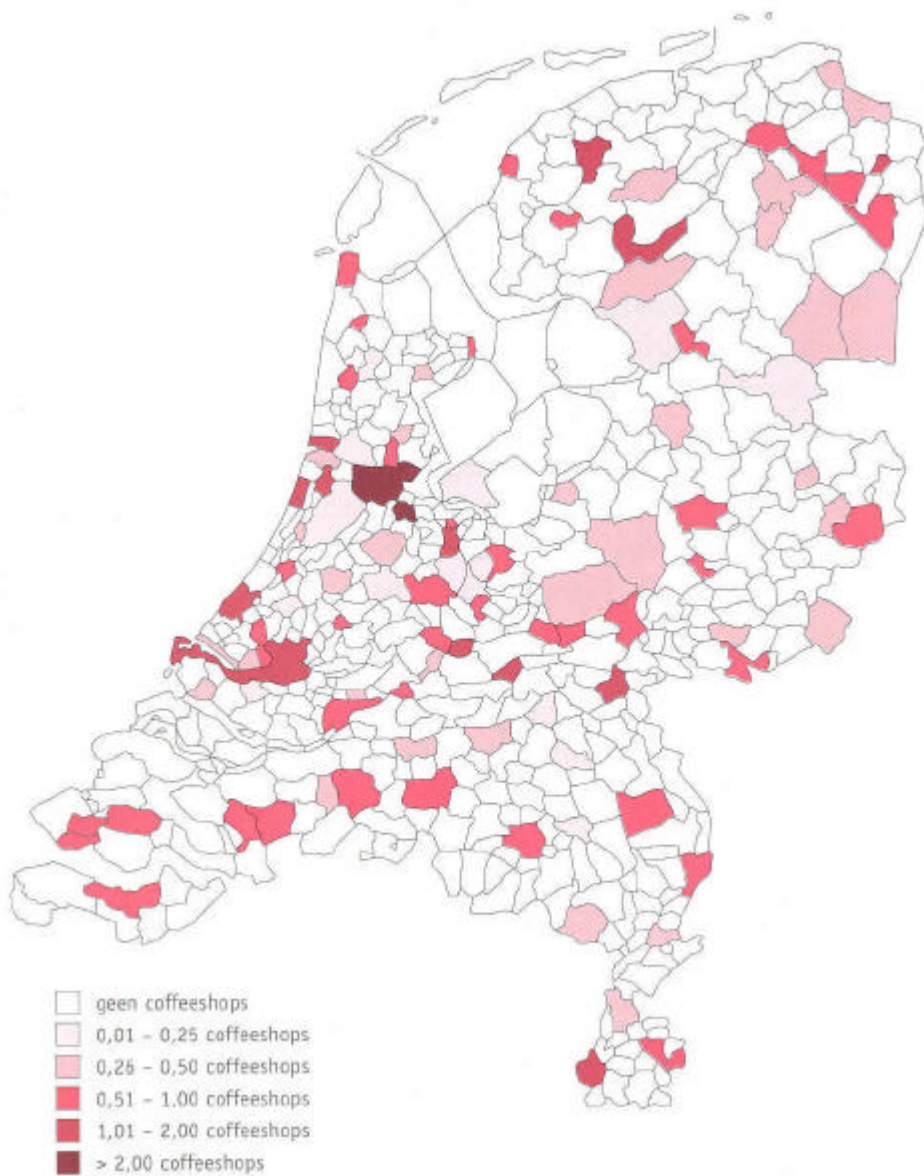
Kaart 2.1 Aantal coffeeshops per 10.000 inwoners per gemeente, 1999

Kaart 2.2 Aantal coffeeshops per 10.000 inwoners per gemeente, 2000

Kaart 2.3 Aantal coffeeshops per 10.000 inwoners per gemeente, 2001

3. GEMEENTELIJK BELEID

Dit hoofdstuk gaat in op het coffeeshopbeleid zoals dat eind 2001 in de diverse Nederlandse gemeenten van kracht is. Er wordt tevens een vergelijking gemaakt met het beleid van 1999 en 2000 (Bieleman en Goeree 2000, 2001).

Gemeenten kunnen gebruik maken van een aantal middelen om het aantal coffeeshops binnen de gemeentegrenzen te reguleren. Ze hebben de beschikking over de Opiumwet - met daarin opgenomen de wet Damocles - en de door het Openbaar Ministerie opgestelde AHOJG-criteria (geen affichering, geen harddrugs, geen overlast, geen verkoop aan jongeren onder de 18 jaar, geen verkoop van grote hoeveelheden van meer dan 5 gram). Daarnaast hebben gemeenten de mogelijkheid zelf een coffeeshopbeleid op te stellen, waarin nader wordt gedefinieerd of coffeeshops worden toegelaten en aan welke (vestigings)regels deze zich moeten houden. Dit rapport gaat alleen in op het door de gemeenten zelf vastgestelde coffeeshopbeleid.

3.1 Vormen van beleid

In dit hoofdstuk wordt een aantal vormen van coffeeshopbeleid genoemd. De hieronder vermelde beleidsvormen zijn geen elkaar uitsluitende categorieën, maar zijn de vormen die in de praktijk meestal worden genoemd en toegepast.

- *Nulbeleid* (nuloptie): binnen de gemeente worden geen coffeeshops toegelaten.

- *Maximumstelsel*: het aantal coffeeshops dat wordt toegelaten is aan een bepaalde limiet gebonden. Wanneer gekeken wordt naar het aantal coffeeshops dat daadwerkelijk aanwezig is in de gemeente en het aantal dat wordt toegestaan, dan kent het maximumstelsel drie varianten:
  - het aantal aanwezige coffeeshops is hoger dan het aantal dat is toegestaan (er moeten dus coffeeshops verdwijnen);
  - het aantal aanwezige coffeeshops is gelijk aan het aantal dat is toegestaan;
  - het aantal aanwezige coffeeshops is lager dan het aantal dat is toegestaan (er mogen nog coffeeshops bij).
- *Verminderingsbeleid*: het aantal coffeeshops dient te verminderen, maar de gemeente heeft nog geen maximum aantal vastgesteld.
- *Uitsterfbeleid*: het aantal coffeeshops dient, al dan niet door een actief beleid, op termijn te worden teruggedrongen. Op een uitsterfbeleid volgt veelal een nul- of een maximumbeleid.
- *Ontmoedigingsbeleid*: de gemeente probeert door het stellen van voorwaarden de ongebreidelde vestiging van nieuwe coffeeshops tegen te gaan en het aantal bestaande coffeeshops terug te dringen.
- *Bussumse model*: er zijn één of meerdere gecontroleerde verkooppunten van cannabis, ondergebracht in een daartoe aangewezen stichting. Dit model wordt ook wel Stichtingsmodel genoemd.
- *Vestigingsbeleid*: er wordt geen maximum aantal gehanteerd, er zijn echter wel strikte regels opgesteld met betrekking tot de locatie van de coffeeshops.
- *Regionaal beleid*: er zijn in regionaal verband afspraken gemaakt over het te voeren coffeeshopbeleid.

3.2 Gevoerde beleid

In tabel 3.1 wordt een overzicht gegeven van de door de Nederlandse gemeenten gevoerde vormen van coffeeshopbeleid in 1999 tot en met 2001. Het overgrote deel van de gemeenten voert een nulbeleid. Het aantal gemeenten met een nulbeleid lijkt in 2001 in vergelijking met 2000 te zijn afgenomen. Dit wordt echter veroorzaakt door de gemeentelijke herindelingen van 1 januari 2001. Relatief gezien is het percentage gemeenten met een nulbeleid in beide jaren nagenoeg gelijk: in 2000 had 74% van alle gemeenten een nulbeleid, in 2001 is dit 73%.

Tabel 3.1 Gemeentelijk beleid inzake coffeeshops, 1999-2001

	1999		2000		2001	
	n	%	n	%	n	%
Geen beleid	44	8	29	5	24	5
Nulbeleid	386	72	396	73	370 ¹	73
Uitsterfbeleid	3	1	5	1	6	1
Maximumstelsel	86	16	89	17	87	17
<i>cs hoger dan</i>	16	19	19	21	9	10
<i>toegestane</i>	57	66	56	63	64	74
<i>cs gelijk aan</i>	13	15	14	16	14	16
<i>toegestane</i>	6	1	4	1	4	1
<i>cs lager dan</i>	8	1	3	1	3	1
<i>toegestane</i>	5	1	5	1	4	1
Verminderingsbeleid	0	0	2	0	2	0
Ontmoedigingsbeleid	0	0	2	0	4	1
Bussumse model	0	0	3	1	0	0
Vestigingsbeleid						
Regionaal beleid						
Anders						
Totaal	538	100	538	100	504	100

¹ Vermindering in absolute aantal wordt veroorzaakt door gemeentelijke herindelingen. Relatief gezien zijn er nauwelijks verschillen.

De verdeling in beleidsoorten was bij de 53 gemeenten die op 1 januari 2001 samengevoegd werden tot 20 nieuwe gemeenten, als volgt: 42 gemeenten hadden een nulbeleid, zeven gemeenten een maximumstelsel, één gemeente een uitsterfbeleid en drie gemeenten geen beleid. De verdeling bij de 20 nieuw gevormde

gemeenten is: 13 gemeenten met een nulbeleid, vijf gemeenten met een maximumstelsel, één gemeente met een uitsterfbeleid en één gemeente zonder beleid. De gemeentelijke herindelingen hebben dus de meeste invloed gehad op het aantal gemeenten met een nulbeleid en in mindere mate op het aantal gemeenten met een maximumstelsel en het aantal gemeenten zonder beleid.

Het aantal gemeenten zonder beleid is afgenomen van 29 in 2000 naar 24 in 2001. Deze afname is geringer dan tussen 2000 en 1999. De overige beleidsvormen komen in 2001 ongeveer net zo vaak voor als in 2000. Het maximumstelsel lijkt in een aantal gemeenten vruchten af te werpen. Het aantal gemeenten met meer coffeeshops dan volgens het beleid is toegestaan is afgenomen, terwijl het aantal gemeenten met evenveel coffeeshops als toegestaan is toegenomen.

3.3 Soort beleid en coffeeshops

Tabel 3.2 laat zien dat het merendeel van de gemeenten met één of meerdere coffeeshops het maximumstelsel voeren. Dit geldt in 2001, evenals in 2000, voor 79% van de gemeenten. In 2001 zijn er nog zes gemeenten die een nulbeleid voeren, maar tevens een coffeeshop binnen de gemeentegrenzen hebben. Dit is 2% van alle gemeenten met een nulbeleid. In 2000 had 1% (5 gemeenten) van alle gemeenten met een nulbeleid een coffeeshop binnen de grenzen. Overigens zijn er in 2001, evenals in 2000, geen beleidloze gemeenten met een coffeeshop. Van alle gemeenten met een maximumstelsel heeft in 2001 5% geen coffeeshop binnen de grenzen. Dit is een afname ten opzichte van 2000 (9%) en 1999 (10%).

Tabel 3.2 Gemeenten met coffeeshops uitgesplitst naar soort beleid, 1999-2001

	1999		2000		2001	
	n	%	n	%	n	%

Geen beleid	2	2	0	0	0	0
Nulbeleid	10	9	5	5	6	6
Uitsterfbeleid	3	3	5	5	6	6
Maximumstelsel	77	73	81	78	83	78
Verminderingsbeleid	5	5	4	4	4	4
Ontmoedigingsbeleid	4	4	1	1	1	1
Bussumse model	4	4	4	4	3	3
Vestigingsbeleid	0	0	1	1	1	1
Regionaal beleid	0	0	0	0	0	0
Anders	0	0	2	2	1	1
Totaal	105	100	103	100	105	100

4. SAMENVATTING

In dit hoofdstuk wordt de samenvatting gepresenteerd van de belangrijkste resultaten van de herhaalde meting naar aantallen officieel gedoogde coffeeshops en gemeentelijk cannabisbeleid. Allereerst wordt kort ingegaan op de opzet van de monitoring. In de tweede paragraaf wordt aandacht besteed aan het aantal coffeeshops in Nederland. Vervolgens komt het gemeentelijk softdrugsbeleid aan bod. De laatste paragraaf geeft de belangrijkste conclusies weer.

4.1 Opzet

Deze meting is de zesde in een reeks inventarisaties van aantallen en soorten verkooppunten van cannabis en vormen van lokaal en nationaal softdrugsbeleid. Het is de derde meting waarbij ambtenaren van alle Nederlandse gemeenten zijn ondervraagd. Het onderzoek heeft tot doel inzicht te verschaffen in het aantal officieel gedoogde coffeeshops in Nederland. Daarnaast wordt aandacht besteed aan veranderingen in het softdrugsbeleid zoals dat door de Nederlandse gemeenten wordt gevoerd. De monitoring geeft antwoord op de volgende twee onderzoeksvragen:

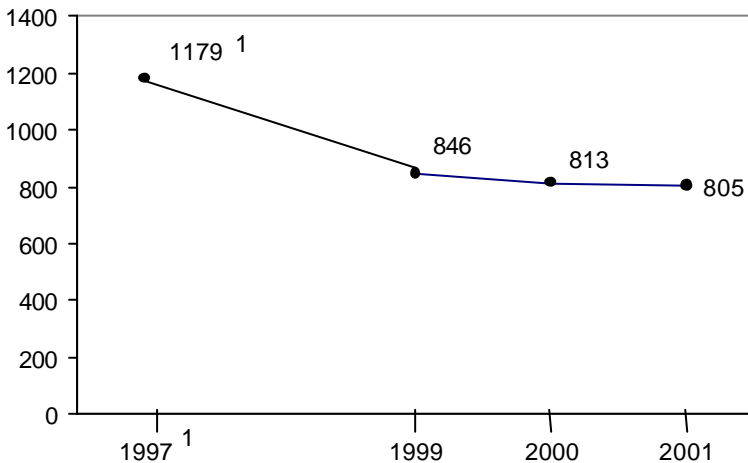
1. Hoeveel officieel gedoogde coffeeshops zijn er eind 2001 in Nederland vergeleken met de jaren daarvoor?
2. Welke vormen van gemeentelijk coffeeshopbeleid worden toegepast en welke veranderingen zijn ten opzichte van voorgaande jaren opgetreden?

Voor het beantwoorden van deze vragen heeft onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL, in opdracht van het WODC van het Ministerie van Justitie, een telefonische enquête gehouden onder de verantwoordelijke ambtenaren van alle 504 gemeenten in Nederland. De resultaten worden vergeleken met de resultaten van de metingen uit 2000 en 1999 (Bieleman en Goeree 2001, 2000).

4.2 Coffeeshops

Figuur 4.1 laat de ontwikkeling in het aantal coffeeshops zien over de jaren 1997 tot en met 2001.

Figuur 4.1 Aantal coffeeshops in Nederland in 1997¹, 1999, 2000 en 2001

¹ Het betreft hier een schatting. Zie voor nadere uitleg 'Cannabis in Nederland' (Bieleman e.a. 1997).

Eind 2001 telt Nederland 805 officieel gedoogde coffeeshops verdeeld over 105 gemeenten. In 2000 hadden 103 gemeenten samen 813 coffeeshops. Het aantal coffeeshops is in 2001 ten opzichte van 2000 derhalve afgenomen met 1%. Deze daling is geringer dan tussen 2000 en 1999, toen was er sprake van een afname van 4%. Ten opzichte van 1999 is het aantal coffeeshops in 2001 afgenomen met 5%. Vergeleken met de schatting uit 1997 laat het aantal coffeeshops in 2001 een afname zien van 32%.²

In de vier grote steden is het aantal coffeeshops in 2001 in vergelijking met 2000 afgenomen met 3%. In 2000 was het aantal coffeeshops in de vier grootste gemeenten 426, terwijl dit er in 2001 413 zijn. Naast de vier grote steden in de Randstad bevinden de concentraties van coffeeshops zich in de grote steden van Noord Brabant, in Zuidoost Drenthe, het zuiden van Groningen, het Gooi en in mindere mate in Twente, de Achterhoek, het zuiden van Zeeland en het zuiden van Limburg. Ten opzichte van 2000 zijn hierin weinig veranderingen te constateren.

4.3   Beleid

Van alle 504 Nederlandse gemeenten heeft 95% beleid geformuleerd om het aantal coffeeshops te reguleren. Het merendeel van de gemeenten heeft één van de volgende vormen van beleid: nulbeleid; maximumstelsel; verminderingsbeleid; uitsterfbeleid; ontmoedigingsbeleid; Bussumse model; vestigingsbeleid; en regionaal beleid.

---

² In 1997 is het aantal coffeeshops in Nederland op basis van een steekproef van 116 gemeenten geschat op 1.179 (Bieleman e.a. 1997).

Op het eerste gezicht lijkt het aantal gemeenten met een nulbeleid in 2001 ten opzichte van 2000 te zijn afgenomen. In 2000 hadden 396 gemeenten een nulbeleid, in 2001 zijn het er 370. Deze afname wordt echter veroorzaakt door de gemeentelijke herindeling van 1 januari 2001, waardoor het totale aantal gemeenten is verminderd van 538 naar 504. Verhoudingsgewijs hebben zich nauwelijks veranderingen voorgedaan. In 2000 had 74% van alle gemeenten een nulbeleid, in 2001 is dit 73%. In totaal hebben in 2001 zes gemeenten zowel een nulbeleid als een coffeeshop. Dit is één gemeente meer dan in 2000.

Na het nulbeleid wordt het maximumstelsel het meest toegepast. In 2001 heeft 17% van de gemeenten een maximumstelsel. Dit is evenveel als in 2000. Het aantal gemeenten met meer coffeeshops dan volgens het beleid is toegestaan is afgenomen, terwijl het aantal gemeenten met evenveel coffeeshops als toegestaan is toegenomen.

4.4 Tenslotte

Uit de resultaten van deze meting blijkt dat in 2001 ten opzichte van 2000 weinig veranderingen hebben plaatsgevonden in zowel het aantal coffeeshops als de beleidsvormen. Het aantal coffeeshops is enigszins gedaald ten opzichte van 2000. Deze daling is echter geringer dan tussen 1999 en 2000. Zoals reeds eerder is opgemerkt, wordt de daling van het aantal coffeeshops langzaam maar zeker minder en lijkt het richting een stabilisatie te gaan (Bieleman en Goeree 2001).

Relatief gezien zijn er in het soort beleid dat de diverse gemeenten voeren nauwelijks veranderingen opgetreden ten opzichte van 2000 en 1999. Evenals in de voorgaande jaren

voert bijna drie kwart van de Nederlandse gemeenten een nulbeleid.

LITERATUUR

- Abraham, M., P. Cohen, R. van Til, M. de Winter (1999):
Licit and illicit drug use in the Netherlands, 1997. Cedro, Amsterdam.
- Bieleman, B., L. Schakel, E. de Bie, J. Snippe (1995):
Wolken boven coffeeshops. Inventarisatie van overlast rond coffeeshops en ontwikkelingen in gemeentelijk cannabisbeleid. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., S. Biesma, J. Snippe, E. de Bie (1996):
Quick scan ontwikkeling in aantal coffeeshops in Nederland. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., S. Biesma, A.J.H. Smallembroek (1997):
Cannabis in Nederland. Inventarisatie van de verkooppunten. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam / SGB0, Den Haag.
- Bieleman, B., J. Blömer, A. Zaagsma (1998):
Softdrugs: beleid en illegaliteit. Ontwikkelingen in gemeentelijk softdrugsbeleid en soorten en aantallen verkooppunten. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B. (1998):
Coffeeshops in Nederland. In: Tijdschrift voor de Politie, nr. 3, maart 1998, pp. 19-23.
- Bieleman, B., J. Snippe (1999):
Gedogen gewogen. Evaluatie van het Amsterdamse coffeeshopbeleid. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., P. Goeree (2000):
Coffeeshops geteld. Aantallen verkooppunten van cannabis in Nederland. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., E. Spijkers, H.B. Winter, A.J.E. Edzes (2000):
Een kwetsbaar evenwicht. Evaluatie coffeeshopbeleid gemeente Groningen. Centrum voor Arbeid en Beleid bv, Groningen / St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.

- Bieleman, B., E. Spijkers, H. Winter (2000):
 Evaluatie softdrugsbeleid Zoetermeer. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., E. Spijkers, L. Griesheimer (2001):
 Evaluatie coffeeshopbeleid gemeente Heerlen. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., P. Goeree (2001):
 Coffeeshops in Nederland. Aantallen en gemeentelijk beleid in 2000. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Breunesse, Brouwer, Schilder (1996):
 Wapenen tegen drugsoverlast. Tjeenk Willink, Deventer.
- Justitiële Verkenningen (1993):
 Grenzen van het softdrugsbeleid. Justitiële Verkenningen, jaargang 19, nr. 6.
- Korf, D., M. van der Woude, A. Benschop, T. Nabben (2001):
 Coffeeshops, jeugd en toerisme. UvA, Amsterdam.
- Kornalijnslijper, N., A.J.H. Smallembroek, F.J.A. Angenent (1995):
 Gemeentelijk drugsbeleid 1995. Stand van zaken. SGBO, Den Haag.
- Kuipers, H. (1991):
 Inventarisatie cannabis-verkooppunten in werkgebieden van korpsen Rijkspolitie en Gemeentepolitie. Rapportage van een enquête. NIAD, Utrecht.
- Ministerie van Justitie (2000):
 Het pad naar de achterdeur. Ministerie van Justitie, Den Haag.
- Ministerie van VWS, Ministerie van Justitie, Ministerie van Binnenlandse Zaken (1995):
 Het Nederlandse drugsbeleid. Continuïteit en verandering. Ministerie van VWS / Ministerie van Justitie / Ministerie van Binnenlandse Zaken, Rijswijk.
- Staatscourant (1994):
 Richtlijn opsporingsbeleid inzake coffeeshops. Staatscourant, 12 oktober 1994, 203.

Staatscourant (1996):

Richtlijn Openbaar Ministerie. Staatscourant, 27 september 1996, 187.

Staatscourant (2000):

Aanwijzing opiumwet. Staatscourant, 27 december 2000, 250.

Steun- en Informatiepunt Drugs & Veiligheid (1997):

Lokaal coffeeshopbeleid. Handreiking voor vorm en inhoud van beleid. VNG Uitgeverij, Den Haag.

Steun- en Informatiepunt Drugs & Veiligheid (1998):

Handhaving lokaal drugsbeleid, Praktische tips, jurisprudentie en regelgeving. VNG Uitgeverij, Den Haag.

Steun- en Informatiepunt Drugs & Veiligheid (1999):

De Wet 'Damocles'. Bestuursdwangbevoegdheid in artikel 13b Opiumwet. VNG Uitgeverij, Den Haag.

VNG (1994):

Drugsbeleid met name ten aanzien van coffeeshops. Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Den Haag.

BIJLAGE OVERZICHT GEMEENTEN

Peildatum: november-december 1999, 2000 en 2001.

In onderstaande tabel zijn alle gemeenten opgenomen die per 1 januari 2001 bestaan.

	1999	2000	2001
Aa en Hunze	0	0	0
Aalburg	0	0	0
Aalsmeer	0	0	0
Aalten	0	0	0
Abcoude	0	0	0
Achtkarspelen	0	0	0
Akersloot	0	0	0
Alblasserdam	0	0	0
Albrandswaard	0	0	0
Alkemade	0	0	0
Alkmaar	5	5	5
Almelo	2	2	2
Almere	1	1	1
Alphen a/d Rijn	2	1	2
Alphen-Chaam	0	0	0
Ambt Montfort	0	0	0
Ameland	0	0	0
Amerongen	0	0	0
Amersfoort	9	9	9
Amstelveen	0	0	0
Amsterdam	288	283	280
Andijk	0	0	0
Angerlo	0	0	0
Anna Paulowna	0	0	0
Apeldoorn	6	5	5
Appingedam	0	0	0
Arcen en Velden	0	0	0
Arnhem	16	14	14
Assen	2	2	2
Asten	0	0	0
Axel	0	0	0
Baarle-Nassau	0	0	0
Baarn	0	0	0
Barendrecht	0	0	0
Barneveld	0	0	0
Bathmen	0	0	0
Bedum	0	0	0
Beek	0	0	0
Beemster	0	0	0
Beesel	0	0	0
Bellingwedde	0	0	0

	1999	2000	2001
Bemmel	0	0	0
Bennebroek	0	0	0
Bergambacht	0	0	0
Bergen	0	0	0
Bergen (NH)	0	0	0
Bergen op Zoom	6	4	4
Bergeijk	0	0	0
Bergh	0	0	0
Bergschenhoek	0	0	0
Berkel en Rodenrijs	0	0	0
Bernheze	0	0	0
Bernisse	0	0	0
Best	0	0	0
Beuningen	0	0	0
Beverwijk	4	4	4
Binnenmaas	0	0	0
Bladel	0	0	0
Blaricum	0	0	0
Bleiswijk	0	0	0
Bloemendaal	0	0	0
Boarnsterhim	0	0	0
Bodegraven	0	0	0
Boekel	0	0	0
Bolsward	0	0	0
Borculo	0	0	0
Borger-Odoorn	0	0	0
Borne	0	0	0
Borsele	0	0	0
Boskoop	0	0	0
Boxmeer	0	0	0
Boxtel	0	0	0
Breda	15	14	13
Breukelen	0	0	0
Brielle	0	0	0
Brummen	0	0	0
Brunssum	0	0	0
Bunnik	0	0	0
Bunschoten	0	0	0
Buren	0	0	0
Bussum	1	1	1
Capelle a/d IJssel	0	0	0

	1999	2000	2001
Castricum	0	0	0
Coevorden	1	1	1
Cranendonck	0	0	0
Cromstrijen	0	0	0
Culemborg	3	3	3
Cuijk	0	0	0
Dalfsen	0	0	0
Dantumadeel	0	0	0
De Bilt	1	1	1
De Lier	0	0	0
De Marne	0	0	0
De Ronde Venen	0	1	1
De Wolden	0	0	0
Delft	6	6	6
Delfzijl	1	1	1
Den Haag	70	62	55
Den Helder	4	4	4
Denekamp	0	0	0
Deurne	0	0	0
Deventer	6	6	6
Didam	0	0	0
Diemen	0	0	0
Dinxperlo	0	0	0
Dirksland	0	0	0
Dodewaard	0	0	0
Doesburg	0	0	0
Doetinchem	2	1	2
Dongen	0	0	0
Dongeradeel	0	0	0
Doorn	0	0	0
Dordrecht	8	8	8
Drechterland	0	0	0
Driebergen-Rijssenburg	1	1	1
Drimmelen	0	0	0
Dronten	0	0	0
Druten	0	0	0
Duiven	0	0	0
Echt	0	0	0
Echteld	0	0	0
Edam-Volendam	0	0	0
Ede	4	4	4
Eemnes	0	0	0
Eemsmond	0	0	0
Eersel	0	0	0
Eibergen	0	0	0
Eindhoven	16	16	16
Elburg	0	0	0
Emmen	4	4	4
Enkhuizen	1	1	1
Enschede	17	16	14
Epe	0	0	0
Ermelo	0	0	0
Etten-Leur	1	1	1
Eijsden	0	0	0
Ferwerderadiel	0	0	0
Franekeradeel	0	0	0

	1999	2000	2001
Gaasterlan-Sleat	0	0	0
Geertruidenberg	0	0	0
Geldermalsen	0	0	0
Geldrop	0	0	0
Gemert-Bakel	0	0	0
Gendringen	2	2	2
Gennep	0	0	0
Giessenlanden	0	0	0
Gilze en Rijen	0	0	0
Goedereede	0	0	0
Goes	4	4	2
Goirle	0	0	0
Gorinchem	3	3	3
Gorssel	0	0	0
Gouda	5	5	5
Graafstroom	0	0	0
Graft-De Rijp	0	0	0
Grave	0	0	0
's Graveland	0	0	0
's Gravendeel	0	0	0
's Gravenzande	0	0	0
Groenlo	0	0	0
Groesbeek	0	0	0
Groningen	14	13	13
Grootegast	0	0	0
Gulpen-Wittem	0	0	0
Haaksbergen	0	0	0
Haaren	0	0	0
Haarlem	15	16	16
Haarlemmerliede en Spaarnwoude	0	0	0
Haarlemmermeer	0	0	1
Haelen	0	0	0
Halderberge	0	0	0
Hardenberg	1	1	1
Harderwijk	1	1	2
Hardinxveld-Giessendam	0	0	0
Haren	0	0	0
Harenkarspel	0	0	0
Harlingen	1	1	1
Hatterum	0	0	0
Heel	0	0	0
Heemskerk	0	0	0
Heemstede	0	0	0
Heerde	0	0	0
Heerenveen	5	5	5
Heerhugowaard	1	1	1
Heerjansdam	0	0	0
Heerlen	5	5	5
Heeze-Leende	0	0	0
Heilo	0	0	0
Helden	0	0	0
Hellendoorn	0	0	0
Hellevoetsluis	1	1	1
Helmond	1	1	1
Hendrik-Ido-Ambacht	0	0	0

	1999	2000	2001
Hengelo (GLD)	0	0	0
Hengelo	4	4	4
's-Hertogenbosch	6	6	6
Het Bildt	0	0	0
Heumen	0	0	0
Heusden	0	0	0
Heythuysen	0	0	0
Hillegom	0	0	0
Hilvarenbeek	0	0	0
Hilversum	9	9	9
Hof van Twente	0	0	0
Hontenisse	0	0	0
Hoogeveen	0	0	0
Hoogezand-Sappemeer	2	2	2
Hoor	3	3	3
Horst aan de Maas	0	0	0
Houten	0	0	0
Huizen	0	0	0
Hulst	2	0	0
Hummelo en Keppel	0	0	0
Hunsel	0	0	0
Jacobswoude	0	0	0
Kampen	0	0	0
Kapelle	0	0	0
Katwijk	0	0	0
Kerkrade	1	1	3
Kessel	0	0	0
Kesteren	0	0	0
Kollumerland c.a.	0	0	0
Korendijk	0	0	0
Krimpen a/d IJssel	0	0	0
Laarbeek	0	0	0
Landerd	0	0	0
Landgraaf	0	0	0
Landsmeer	1	1	1
Langedijk	0	0	0
Laren	0	0	0
Leek	0	0	0
Leerdam	1	1	1
Leersum	0	0	0
Leeuwarden	15	14	14
Leeuwarderadeel	0	0	0
Leiden	12	10	11
Leiderdorp	0	0	0
Leidschendam	0	0	0
Lelystad	0	0	0
Lemsterland	0	0	0
Leusden	0	0	0
Lichtenvoorde	0	0	0
Liemeer	0	0	0

¹ Het betreft hier geen daling van het aantal coffeeshops, maar een correctie door de gemeente van het aantal in 1999

	1999	2000	2001
Liesveld	0	0	0
Limmen	0	0	0
Lingewaal	0	0	0
Lisse	1	1	1
Lith	0	0	0
Littenseradiel	0	0	0
Lochum	0	0	0
Loenen	0	0	0
Loon op Zand	0	0	0
Loosdrecht	0	0	0
Lopik	0	0	0
Loppersum	0	0	0
Losser	0	0	0
Maarn	0	0	0
Maarsse	1	0	0
Maasbracht	0	0	0
Maasbree	0	0	0
Maasdonk	0	0	0
Maasdriel	0	0	0
Maasland	0	0	0
Maassluis	1	1	1
Maastricht	19	19	19
Margraten	0	0	0
Marum	0	0	0
Medemblik	0	0	0
Meerlo-Wanssum	0	0	0
Meerssen	0	0	0
Menaldumadeel	0	0	0
Mentenwolde	0	0	0
Meppel	3	3	3
Meijel	0	0	0
Middelburg	4	4	4
Middelharnis	0	0	0
Midden-Drenthe	0	0	0
Mierlo	0	0	0
Mill en Sint Hubert	0	0	0
Millingen aan de Rijn	0	0	0
Moerdijk	0	0	0
Monster	0	0	0
Montfoort	0	0	0
Mook en Middelaar	0	0	0
Moordrecht	0	0	0
Muiden	0	0	0
Naaldwijk	0	0	0
Naarden	0	0	0
Nederhorst den Berg	0	0	0
Nederlek	0	0	0
Nederweert	0	0	0
Neede	0	0	0
Neerijnen	0	0	0
Niedorp	0	0	0
Nieuw-Lekkerland	0	0	0
Nieuwegein	0	0	0
Nieuwerkerk a/d IJssel	0	0	0
Nieuwkoop	0	0	0
Noord-Beveland	0	0	0

	1999	2000	2001
Noordenveld	0	0	0
Noorder-Koggenland	0	0	0
Noordoostpolder	0	0	0
Noordwijk	0	0	0
Noordwijkerhout	0	0	0
Nootdorp	0	0	0
Nuenen c.a.	0	0	0
Nunspeet	0	0	0
Nuth	0	0	0
Nijefurt	0	0	0
Nijkerk	0	0	0
Nijmegen	16	16	16
Obdam	0	0	0
Oestgeest	0	0	0
Oirschot	0	0	0
Oisterwijk	0	0	0
Oldebroek	0	0	0
Oldenzaal	0	0	0
Olst	0	0	0
Ommen	0	0	0
Onderbanken	0	0	0
Oostbrug	0	0	0
Oosterhout	0	0	0
Oostflakkee	0	0	0
Ooststellingwerf	0	0	0
Oostzaan	0	0	0
Opmeer	0	0	0
Opsterland	0	0	0
Oss	2	1	1
Oud-Beijerland	2	0	0
Ouder-Amstel	0	0	0
Ouderkerk	0	0	0
Oudewater	0	0	0
Over Betuwe	0	0	0
Papendrecht	0	0	0
Pekela	0	0	0
Purmerend	2	2	2
Putten	0	0	0
Pijnacker	0	0	0
Raalte	0	0	0
Ravenstein	0	0	0
Reeuwijk	0	0	0
Reiderland	0	0	0
Reimerswaal	0	0	0
Renkum	0	0	0
Renswoude	0	0	0
Reusel-De Mierden	0	0	0
Rheden	0	0	0
Rhenen	1	1	1
Ridderkerk	0	0	0
Roerdalen	0	0	0
Roermond	2	2	2
Roggel en Neer	0	0	0
Roosendaal	4	4	4
Rotterdam	65	63	61

	1999	2000	2001
Rozenburg	0	0	0
Rozendaal	0	0	0
Rucphen	0	0	0
Ruurlo	0	0	0
Rijnsburg	0	0	0
Rijnwaarden	0	0	0
Rijnwouda	0	0	0
Rijssen	0	0	0
Rijswijk	0	0	0
Sas van Gent	0	0	0
Sassenheim	0	0	0
Schagen	1	1	1
Scheemda	0	0	0
Schermer	0	0	0
Scherpenzeel	0	0	0
Schiedam	5	4	4
Schiermonnikoog	0	0	0
Schinnen	0	0	0
Schipluiden	0	0	0
Schoonhoven	0	0	0
Schouwen-Duiveland	0	0	0
Schijndel	0	0	0
Sevenum	0	0	0
Simpelveld	0	0	0
Sint-Anthonis	0	0	0
Sint-Michielsgestel	0	0	0
Sint-Oedenrode	0	0	0
Sittard-Geleen	4	4	4
Skarsterlan	0	0	0
Sliedrecht	1	1	1
Slochteren	0	0	0
Sluis-Aardenburg	0	0	0
Smallingerland	2	2	2
Sneek	1	2	2
Soest	1	1	1
Someren	0	0	0
Son en Breugel	0	0	0
Spijkernisse	1	1	1
Stadskanaal	3	0	3
Staphorst	0	0	0
Stede Broec	0	0	0
Steenbergen	0	0	0
Steederen	0	0	0
Steenwijk	1	1	1
Stein	0	0	0
Strijen	0	0	0
Susteren	0	0	0
Swalmen	0	0	0
Ten Boer	0	0	0

¹ Het betreft hier geen daling van het aantal coffeeshops, maar een correctie door de gemeente van het aantal in 1999.

	1999	2000	2001
Ter Aar	0	0	0
Terneuzen	2	2	2
Terschelling	0	0	0
Texel	0	0	0
Tholen	0	0	0
Thorn	0	0	0
Tiel	4	4	4
Tilburg	13	13	13
Tubbergen	0	0	0
Tynaarlo	1	1	1
Tytsjerksteradiel	0	0	0
Ubbergen	0	0	0
Uden	1	1	1
Uitgeest	0	0	0
Uithoorn	0	0	0
Urk	0	0	0
Utrecht	20	18	17
Vaals	0	0	0
Valkenburg	0	0	0
Valkenburg a/d Geul	0	0	0
Valkenswaard	0	0	0
Veendam	2	2	2
Veenendaal	3	3	3
Veere	0	0	0
Veghel	0	0	0
Veldhoven	0	0	0
Velsen	2	2	2
Venhuizen	0	0	0
Venlo	5	5	5
Venray	0	2	2
Vianen	1	1	1
Vlaardingen	3	3	3
Vlagtwedde	0	0	0
Vlieland	0	0	0
Vlissingen	3	3	3
Vlist	0	0	0
Voerendaal	0	0	0
Voorburg	0	0	0
Voorhout	0	0	0
Voorschoten	0	0	0
Voorst	0	0	0
Vorden	0	0	0
Vriezenveen	0	0	0
Vugt	0	0	0
Waalre	0	0	0
Waalwijk	2	2	2
Waddinxveen	0	0	0
Wageningen	3	3	3
Warmond	0	0	0
Warnsveld	0	0	0
Wassenaar	0	0	0
Wateringen	0	0	0
Waterland	0	0	0
Weert	2	2	2
Weesp	0	0	0
Wehl	0	0	0
Werkendam	0	0	0

	1999	2000	2001
Wervershoof	0	0	0
Wester-Koggenland	0	0	0
Westerveld	0	0	0
Westervoort	0	0	0
West Maas en Waal	0	0	0
Weststellingwerf	1	1	1
Westvoorne	0	0	0
Wierden	0	0	0
Wieringen	0	0	0
Wieringermeer	0	0	0
Winschoten	2	3	2
Winsum	0	0	0
Winterswijk	1	1	1
Wisch	0	0	0
Woensdrecht	0	0	0
Woerden	0	0	1
Wognum	0	0	0
Wormerland	0	0	0
Woudenberg	0	0	0
Woudrichem	0	0	0
Wunseradiel	0	0	0
Wijchem	0	0	0
Wijk bij Duurstede	0	0	0
Wymbritseradiel	0	0	0
IJsselstein	0	0	0
Zaanstad	3	3	3
Zaltbommel	0	0	0
Zandvoort	2	2	2
Zederik	0	0	0
Zeevang	0	0	0
Zeewolde	0	0	0
Zeist	1	1	1
Zelhem	0	0	0
Zevenaar	0	0	0
Zevenhuizen- Moerkapelle	0	0	0
Zoetermeer	1	1	1
Zoeterwoude	0	0	0
Zuidhorn	0	0	0
Zundert	0	0	0
Zutphen	3	3	3
Zwartewaterland	0	0	0
Zwolle	4	5	5
Zwijndrecht	0	0	0
Zijpe	0	0	0

